

Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych
Biuro Dyrektora Generalnego UdSKiOR

Zbiorcza informacja o petycjach rozpatrzonych w 2022 r.

W 2022 r. do Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wpłynęło 6 petycji; wszystkie zostały rozpatrzone bezpośrednio przez Urząd.

Petycje dotyczyły następującej problematyki:

- petycja z dnia 17 stycznia 2022 r. – zmiany ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych poprzez uzupełnienie katalogu represji wskazanych w art. 3 pkt 4 tejże ustawy o postanowienia sądów o zastosowaniu środków poprawczych lub wychowawczych wobec osób prowadzących działalność na rzecz odzyskania przez Polskę suwerenności i niepodległości lub respektowanie politycznych praw człowieka – rozpatrzono częściowo pozytywnie pismem z dnia 29 kwietnia 2022 r. wskazując, że w przypadku wszczęcia w przyszłości prac zmierzających do nowelizacji wspomnianej ustawy Urząd zaproponuje zmianę art. 3 pkt 4 tej ustawy i uzupełnienie katalogu represji wskazanych w tym przepisie o postanowienia sądów o zastosowaniu środka poprawczego w postaci umieszczenia w zakładzie poprawczym (jako formy pozbawienia wolności). Jednocześnie wskazano, że inne postaci stosowanych wobec osób prowadzących działalność na rzecz odzyskania przez Polskę suwerenności i niepodległości lub respektowanie politycznych praw człowieka (np. nadzór odpowiedzialny rodziców) miały odmienny charakter od represji wskazywanych obecnie w ustawie i wprowadzenie ich jako przesłanki nabycia statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych byłoby zbyt daleko idącą zmianą. Wskazano również, że osoby poddane takim szykanom korzystają często z uprawnień już przewidzianych ustawą, ale z innych tytułów, np. prowadzenia działalności niepodległościowej, o której mowa w art. 2 ustawy, albo doznania innych represji wskazanych w art. 3 ustawy (np. relegowanie ze szkoły);
- petycja z dnia 17 lutego 2022 r. dotycząca nadania funkcjonariuszom pożarnictwa, represjonowanym z powodów politycznych, pierwszego

honorowego stopnia oficerskiego – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 18 maja 2022 r., w którym wskazano, że istotą rozwiązań przyjętych w ustawie z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych jest egalitaryzm. Oznacza to, że przywileje określone ustawą – zarówno materialne, jak i honorowe – przyznawane są wszystkim osobom uprawnionym w takim samym wymiarze i formie, niezależnie od rodzaju działalności niepodległościowej czy rodzaju doznanych represji. Przyjęcie powyższej propozycji oznaczałoby natomiast, że określona grupa osób otrzymałaby przywileje honorowe niedostępne z oczywistych powodów dla większości środowiska osób represjonowanych;

- petycja z dnia 11 kwietnia 2022 r. dotycząca zmiany ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych polegającej na umożliwieniu uzyskania statusu działacza opozycji antykomunistycznej osobom, które przed ukończeniem 18 roku życia prowadziły działalność antykomunistyczną – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 5 lipca 2022 r. wskazując, że zgodnie z art. 2 ust. 1 tej ustawy działaczem opozycji antykomunistycznej jest osoba, która w okresie od dnia 1 stycznia 1956 r. do dnia 4 czerwca 1989 r., łącznie przez co najmniej 12 miesięcy prowadziła, w ramach struktur zorganizowanych lub we współpracy z nimi, zagrożoną odpowiedzialnością karną, działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce. W Urzędzie utrwalila się taka interpretacja tego przepisu, że status działacza może zostać potwierdzony także wówczas, gdy dana osoba nie mogła odpowiadać karnie za działalność niepodległościową ze względu na swój wiek – wystarczy, że odpowiedzialność karna była co do zasady związana z taką działalnością, jaka była prowadzona przez tę osobę;
- petycja z dnia 23 czerwca 2022 r. dotycząca zwolnienia z odpłatności za pobyt w domu opieki byłych więźniów hitlerowskich obozów

koncentracyjnych – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 7 września 2022 r. informując, że kwestie odpłatności za pobyt w domach opieki (domach pomocy społecznej) oraz zwolnień z ponoszenia kosztów tego pobytu regulują przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Art. 64b tej ustawy przewiduje możliwość zwolnienia z ponoszenia opłat członków Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej oraz działaczy opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowane z powodów politycznych, o których mowa w ustawie z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, na wniosek tych osób albo z urzędu. Propozycja wymagałaby zatem zmiany tego przepisu, jednak Urząd nie posiada informacji o takich planach. Urząd nie posiada również inicjatywy ustawodawczej, aby mógł sam taką zmianę zaproponować. Wskazano również, że byli więźniowie hitlerowskich obozów koncentracyjnych są jedną z wielu grup ofiar represji i przyznanie im proponowanych uprawnień, z wyłączeniem pozostałych grup, byłoby dla tych ostatnich dyskryminujące. Objęcie zaś zwolnieniem z opłat wszystkich ofiar represji wiązałoby się ze znacznym obciążeniem budżetów jednostek samorządu terytorialnego prowadzących domy opieki. Podniesiono również, że zgodnie z art. 66 ustawy o pomocy społecznej rada gminy może określić warunki częściowego albo całkowitego zwolnienia z opłat za pobyt w domu opieki;

- petycja z dnia 27 czerwca 2022 r. dotycząca wypłacania działaczom opozycji antykomunistycznej świadczenia pieniężnego częściej, niż 12 razy w ciągu roku (podobnie do świadczeń emerytalnych) – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 28 września 2022 r. informując o braku jakichkolwiek prac koncepcyjnych albo legislacyjnych, których celem byłoby zwiększenie częstotliwości wypłat świadczenia pieniężnego do 13 lub 14 razy w ciągu roku. Wskazano przy tym, że działacze opozycji antykomunistycznej otrzymali dodatkowo kwotę 3.000,00 zł (6-krotność miesięcznego

świadczenia pieniężnego) na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o jednorazowym świadczeniu pieniężnym dla działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych i nie jest wykluczone, że podobne inicjatywy będą realizowane w latach kolejnych;

- petycja z dnia 14 września 2022 r. dotycząca przyznania byłym działaczom opozycji antykomunistycznej bezpłatnych leków – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 14 grudnia 2022 r., w którym przypomniano uprawnienia osób o potwierdzonym statusie działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, w tym prawo do świadczenia pieniężnego w wysokości 492,74 zł (obecnie: 565,67 zł) niezależnie od dochodu, prawo do ubiegania się o pomoc pieniężną ze środków Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, prawo do świadczenia wyrównawczego w kwocie stanowiącej różnicę pomiędzy kwotą 2.676,88 zł (obecnie: 3.046,29 zł), a kwotą pobieranej emerytury lub renty, prawo do świadczeń opieki zdrowotnej poza kolejnością czy prawo pierwszeństwa do środowiskowej opieki socjalnej, prawo zniżek w komunikacji publicznej, prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego (5 dni). Zauważono, przy tym, że pomoc państwa dla działaczy opozycji nie zawsze jest adekwatna do ich potrzeb, niemniej jednak jej zakres jest odzwierciedleniem możliwości finansowych państwa.